

พื้นที่สาธารณะกับการสร้างเสริมศักยภาพของบุคคล ออทิสติกในประเทศไทย

Public Sphere and the empowerment of Autism in Thailand

ฉัตรวิญญ์ อังคสิงห์¹

และ เพ็ญทิพา แจ่มจันทร์เกษม²

บทคัดย่อ

ออทิสติก เป็นความพิการที่ภาวะระบบประสาททำงานซับซ้อน เกิดความบกพร่องของพัฒนาการทางสมอง การทำงานของกล้ามเนื้อ พฤติกรรม อารมณ์ และการสื่อสาร การตอบสนองต่อโลกภายนอก รวมถึงการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น วัตถุประสงค์ของบทความนี้คือ การนำแนวคิดพื้นที่สาธารณะ ผ่านโลกชีวิตและระบบของ เจอเก้น ฮาเบอร์มาส มาเชื่อมโยงกับการสร้างเสริมศักยภาพด้านการเรียนรู้และการฝึกทักษะด้านอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า การสร้างเสริมศักยภาพที่สำคัญมาจากโลกชีวิตคือ ครอบครัว ซึ่งเคลื่อนตัวเข้าสู่ระบบผ่านกลไกการฟื้นฟูทางการแพทย์ ที่ต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญและระบบย่อยคือเงินตราและอำนาจองค์กรภาคเอกชนและภาคประชาสังคม ได้ทำหน้าที่บูรณาการทางสังคมในโลกชีวิตของบุคคลออทิสติกให้ดำเนินต่อไปได้ในมิติของการเรียนรู้ การฝึกทักษะอาชีพและการมีงานทำ

คำสำคัญ: พื้นที่สาธารณะ, การสร้างเสริมศักยภาพ, บุคคลออทิสติก

¹ ผู้ช่วยศาสตราจารย์,ดร.,อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยนวัตกรรมสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต

² ผู้จัดการฝ่ายผู้เชี่ยวชาญพิเศษ

Abstract

Autism is a disability in which the nervous system functions complicated. Such as defects of brain development, muscle function, behavior function, emotion and communication. Defects of response to the outside world and disable to interact with others. The purpose of this article is to bring concept of “Public Sphere” of philosopher Jurgen Habermas by “lifeworld” and “system” are linked to the empowerment of learning and vocational skills training. The results of the study showed that the important empowerment comes from the lifeworld by family. Which moves into the system through the medical regeneration mechanism. That requires expertise and the subsystems of “money and power”. Non-governmental and civil society organizations are gap filling for social integration in the lifeworld of autistic individuals’ lives. In the learning dimension, career employment and skills training.

Key words: Public sphere, Empowerment, Autism

1. บทนำ

ออทิสติก เป็นความพิการประเภทหนึ่งตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ รู้จักกันในชื่อกลุ่มอาการออทิสติก (Autism Spectrum Disorders: ASD) ซึ่งหมายถึง ภาวะระบบประสาททางงานซับซ้อน เป็นความบกพร่องของพัฒนาการทางสมอง พฤติกรรม และการสื่อสารทั้งการใช้ภาษาพูด ภาษาท่าทาง แม้จะตรวจพบได้ในทุกช่วงวัยแต่ส่วนมากจะสามารถเริ่มสังเกตพบอาการได้ตั้งแต่ในเด็กช่วงอายุ 0-3 ปีโดยเริ่มสังเกตจากลักษณะ “ไม่สบตา ไม่พาที่ไม่ชี้ นิ้ว ไม่ชอบเปลี่ยนแปลง” อันเป็นเครื่องหมายของการมีภาวะความผิดปกติของพัฒนาการที่ไม่สามารถพัฒนาทักษะสังคม ทักษะทางภาษา และการสื่อความหมายได้เหมาะสมตามวัย ซึ่งพบว่ามีแนวโน้มสูงขึ้นในทุกประเทศทั่วโลก ถ้าได้รับการวินิจฉัยและดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสมตั้งแต่อายุน้อยๆ อย่างต่อเนื่องจะสามารถใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ

ภาวะออทิสติกไม่สามารถตรวจพบได้ในระหว่างตั้งครรภ์เช่นอาการผิดปกติด้านอื่นๆ การสังเกตอาการโดยคนใกล้ชิดในช่วงแรกเกิดจนถึง 3 ขวบปีแรกจึงมีความสำคัญมาก เด็กที่มีภาวะออทิสติกจะมีความบกพร่องในการทำความเข้าใจ การตอบสนองต่อโลกภายนอก รวมถึงการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กออทิสติกมีพฤติกรรมที่แตกต่างจากเด็กปกติทั่วไป จากลักษณะอาการและความรุนแรงที่มีความแตกต่างกันในเด็กแต่ละคน ทำให้ยากที่จะสรุปผลการวินิจฉัยได้ตั้งแต่ในการตรวจครั้งแรกว่าเด็กมีภาวะออทิสติกหรือไม่ เมื่อไม่มีตัวบ่งชี้ที่เห็นได้ชัดเจนทำให้ต้องอาศัยการสังเกตอย่างต่อเนื่องแทน เด็กออทิสติกจำนวนมากไม่สามารถใช้คำพูดในการสื่อสารสิ่งที่ต้องการได้ ทำให้ผู้อื่นไม่เข้าใจหรือบางครั้งเข้าใจผิดในสิ่งที่เด็กออทิสติกพยายามจะสื่อ อาการข้างต้นนี้บางอาการอาจพบได้ในเด็กปกติเช่นกันแต่จะเป็นเพียงอาการชั่วคราวเท่านั้น ส่วนเด็กออทิสติกจะมีอาการหลายอย่างพร้อมกันต่อเนื่องเป็นระยะเวลาช้านาน (โสธิตา ฤกษ์ธรรม, 2563)

ในปัจจุบันสังคมไทยยังขาดความเข้าใจที่ถูกต้อง รวมถึงขาดความตระหนักรู้ที่มีต่อบุคคลออทิสติก เมื่อครอบครัวขาดความรู้ในการเฝ้าสังเกตพฤติกรรมของเด็กอย่างถูกต้อง เด็กจึงสูญเสียโอกาสที่จะตรวจพบอาการตั้งแต่นั้นๆ ความล่าช้าในการตรวจพบและคัดกรองนี้ส่งผลโดยตรงต่อโอกาสที่จะพัฒนาความพร้อมในการใช้ชีวิต

ประจำวันในสังคม เมื่อเด็กในภาวะออทิสติกไม่ได้รับการฝึกฝนและพัฒนาศักยภาพในช่วงวัยที่เหมาะสมจะส่งผลต่อปัญหาด้านอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง จนถึงเมื่อเติบโตเข้าสู่วัยของคนทำงาน วัยผู้ใหญ่ จนถึงวัยชรา ภาวะออทิสติกที่ไม่ได้รับการแก้ไขตั้งแต่ต้นทาง จึงส่งผลอย่างมหาศาลต่อชีวิตของบุคคลผู้นั้น แม้ในระยะต้นบุคคลออทิสติกอาจจะมีพ่อแม่ผู้ปกครองหรือญาติพี่น้องคอยดูแล แต่เมื่อเจริญวัยขึ้นและตกอยู่ในสภาพที่แตกต่างกับบุคคลทั่วไปตรงที่ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองในด้านการทำงานการมีอาชีพเพื่อหาเลี้ยงตัวได้ อนาคตของบุคคลออทิสติกจึงตกอยู่ในความเสี่ยงสูงและเป็นภาวะที่ต้องการการช่วยเหลือดูแลจากรัฐบาลและสังคม

ครอบครัวเป็นด่านแรกของการคัดกรองสำหรับเด็กที่มีภาวะออทิสติก การเปิดใจยอมรับจากครอบครัว ไม่มองว่าบุคคลออทิสติกเป็นภาระจึงเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตบุคคลออทิสติกให้ดีขึ้น จนสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขตามศักยภาพ ผู้ปกครองของเด็กที่มีภาวะออทิสติกนั้นมีความกังวลหลายด้าน ตั้งแต่การพัฒนาความพร้อมขั้นต้น โดยเฉพาะการเข้าสู่ระบบการศึกษาตั้งแต่ขั้นปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา เนื่องจากบุคคลออทิสติกอยู่ในโลกของตนเองเป็นหลัก มีความบกพร่องในการตีความสถานการณ์และกฎเกณฑ์ทางสังคม ซึ่งลักษณะเฉพาะที่ไม่มียืดหยุ่นนี้ทำให้รับมือกับความเปลี่ยนแปลงต่างๆ ได้ยาก เมื่อผนวกกับความบกพร่องทางการสื่อสารและการแสดงออกทางพฤติกรรม ทำให้เด็กต้องใช้เวลาในการปรับตัวให้เข้ากับสังคมมากกว่าปกติ

แนวทางหนึ่งของการฟื้นฟูสมรรถภาพของบุคคลออทิสติกก็คือการให้เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติเพื่อการเรียนรู้และดึงความสนใจออกจากโลกภายในตนเอง เรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างเช่นเด็กปกติครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีสามารถสนับสนุนทางด้านการเงิน ก็จะมีโอกาสในการฝึกฝนและเตรียมความพร้อมก่อนเข้าเรียนเพื่อให้เด็กออทิสติกสามารถเรียนร่วมกับเด็กคนอื่นได้ ในขณะที่ครอบครัวที่ตกอยู่ในภาวะยากลำบากทางเศรษฐกิจไม่สามารถทุ่มเทกำลังกายและกำลังเงินในการฝึกฝนเตรียมความพร้อมให้กับเด็กได้ ทำให้มีเพียงเด็กออทิสติกส่วนน้อยเท่านั้นที่ได้รับโอกาสทางการศึกษาอย่างเต็มความสามารถผ่านโรงเรียนหรือศูนย์การเรียนรู้เพื่อฝึกทักษะต่างๆ และด้วยข้อจำกัดเหล่านี้ทำให้เด็กออทิสติกบางส่วนถูกบีบออกจากระบบการศึกษาสามัญไปสู่ศูนย์การเรียนรู้เฉพาะกลุ่ม หรือบางส่วนถูกผลักออกจากระบบการศึกษาไปในที่สุด เด็กออทิสติกกลุ่มนี้จะเติบโตเป็นบุคคลออทิสติกโดยที่ไม่ได้ผ่านการฝึกฝนด้านการฟื้นฟู

ทักษะชีวิต ทักษะด้านอาชีพ และกลายเป็นภาระของครอบครัวอย่างสมบูรณ์

จากข้อมูลทางสถิติ (มูลนิธิออทิสติกไทย, 2562) พบว่าจำนวนบุคคลออทิสติกทั่วโลกเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยจากเยาวชน 59 คนทั่วโลกจะพบเด็กที่มีภาวะออทิสติก 1 คน หรือสัดส่วนสูงถึง 1:59 และมากกว่า 50% ของบุคคลออทิสติกนั้นไม่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์อำนวยความสะดวกทางสังคมพื้นฐานได้ สำหรับสถานการณ์ในประเทศไทยนั้นพบว่า มีบุคคลออทิสติกในไทยกว่า 300,000 คน โดยมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ เฉกเช่นประเทศอื่นๆ ทั่วโลก มีบุคคลออทิสติกในประเทศไทยที่ลงทะเบียนในระบบของผู้พิการจำนวน 14,841 คน ซึ่งถือเป็นเพียงแค่อาว 4.95% จากจำนวนประเมินของบุคคลออทิสติกทั้งหมดในประเทศ จะเห็นได้ว่าบุคคลออทิสติกส่วนมากยังไม่ได้เข้ารับบริการคัดกรองที่ถูกต้อง ไม่มีตัวตนในระบบ ขาดการพัฒนาทักษะที่เหมาะสมตั้งแต่ระดับปฐมภูมิจนถึงระดับที่สูงขึ้นไปตามลำดับ และทำให้สูญเสียโอกาสที่จะได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านต่างๆ เช่น สิทธิผู้พิการ เป็นต้น จากจำนวนประเมินของบุคคลออทิสติกทั้งหมดในประเทศไทยนั้นมีเพียงไม่ถึง 200 คนที่มีงานทำและมีรายได้เลี้ยงชีพ เพราะสังคมส่วนใหญ่ยังมีความเข้าใจว่าบุคคลออทิสติกเสมือน “คนที่ช่วยเหลือตนเองไม่ได้หรือควบคุมตนเองไม่ได้” ซึ่งความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนนี้ทำให้นายจ้างไม่กล้าจ้างงาน หรือจ้างเป็นแรงงานไม่มีความชำนาญจึงได้รับค่าตอบแทนในระดับต่ำกว่าคนทั่วไป ความเข้าใจจากนายจ้างและเพื่อนร่วมงาน รวมถึงการสร้าง ความเข้าใจที่ถูกต้องในสังคมจะเป็นปัจจัยสำคัญเพื่อฝึกฝน พัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกให้สามารถพึ่งตนเองและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเท่าเทียม ความเข้าใจที่ถูกต้องนี้ยังช่วยให้สังคมสามารถปฏิบัติต่อบุคคลออทิสติกอย่างเหมาะสม เพื่อการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดพื้นที่สาธารณะ (Public Sphere) เป็นแนวคิดทางสังคมวิทยา (Sociology) ที่ผู้วิจัยนำมาเป็นกรอบความคิดในการวิจัยความสัมพันธ์ของปัจเจกซึ่งเป็นบุคคลออทิสติก และโลกสังคม (Social World) โดยนักคิดคนสำคัญคือ เจอเก้นฮาเบอร์มาส (Jürgen Habermas) (1929-ปัจจุบัน) นักปรัชญาและสังคมวิทยาชาวเยอรมัน ซึ่งให้ความสำคัญกับพื้นที่สาธารณะที่เกี่ยวข้องกับผู้คนทุกๆ คน ในทุกระดับ และมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับทุกๆ คน เปิดรับ สามารถเข้าถึงได้หรือแบ่งปันร่วมกับสมาชิกทุกๆ คนในชุมชน ในเชิงการเมืองพื้นที่สาธารณะเป็นต้นกำเนิดของอุดมคติของการเมืองแบบ

ประชาธิปไตย และเป็นรากฐานของคุณค่าเชิงคุณธรรมและความรู้ ซึ่งหล่อเลี้ยงและรักษาความเป็นประชาธิปไตย ซึ่งได้แก่ ความเสมอภาค เสรีภาพ ความเป็นเหตุเป็นผล และความจริง (เจมส์ กอร์ดอน ฟินเลย์สัน, 2559)

ฮาเบอร์มาส์ให้ความสำคัญกับการแบ่งแยกระหว่างโลกชีวิต (Lifeworld) และระบบ (System) ซึ่งเป็นสองปริมณฑลของชีวิตทางสังคมที่มีความแตกต่างกัน ต่างมีกฎเกณฑ์ สถาบันและแบบแผนทางพฤติกรรม ฯลฯ ในเขตพื้นที่ของตนเอง โลกชีวิตและระบบคือแหล่งกำเนิดของการกระทำเชิงสื่อสารและการกระทำเชิงเครื่องมือ โลกชีวิตคือพื้นที่ของชีวิตทางสังคมซึ่งไม่เป็นทางการเช่นครอบครัว และสมาชิกครอบครัว วัฒนธรรม ซึ่งไม่มีกฎเกณฑ์ที่ตายตัว โลกชีวิตเปิดกว้างต่อการแก้ไขและเปลี่ยนแปลง แต่ต้องเกิดขึ้นทีละส่วนและค่อยเป็นค่อยไป โลกชีวิตมีหลากหลายหน้าที่และเป็นพลังเพื่อ “บูรณาการทางสังคม” โลกชีวิตสนับสนุนการกระทำเชิงสื่อสาร และการกระทำเชิงสื่อสารที่ช่วยหล่อเลี้ยงชีวิตด้วยการเพิ่มเติมทุนจากความรู้ที่แบ่งปันกัน ในขณะที่ระบบหมายถึงโครงสร้างของการเห็นพ้องต้องกัน ซึ่งในแนวคิดของฮาเบอร์มาส์สามารถแยกออกเป็นสองระบบย่อยที่แตกต่างกัน คือ เงินตรา และอำนาจที่โจมตีเข้าสู่ฉากหน้าของชีวิตทางสังคม ส่งผลให้ผู้กระทำการ (Agent) เริ่มเข้าไปอยู่ในแบบแผนพฤติกรรมเชิงเครื่องมือที่สร้างไว้ก่อนแล้ว หน้าที่หลักของเงินตราและอำนาจคือการผลิตซ้ำทางสังคมในเชิงวัตถุด้วยการผลิตและการไหลเวียนของสินค้าและบริการ โดยทำให้การกระทำต่างๆ สอดคล้องกันและเกิดผลในแง่ของการ “บูรณาการระบบ” เมื่อสังคมขยายตัวและซับซ้อนขึ้น มีการเคลื่อนย้ายมากขึ้น ภารกิจการบูรณาการทางสังคมเริ่มยากขึ้นเรื่อยๆ ภายใต้สภาวะการณ์เหล่านี้ ระบบต่างๆ เช่นเศรษฐกิจและการบริหารงานของรัฐได้ผ่องถ่ายภาระไปตกอยู่กับการสื่อสารและการถกเถียงพูดคุย ซึ่งมีบทบาทในการทำให้สังคมยังรวมตัวกันได้โดยทั่วไปแล้วโลกชีวิตมักนำไปสู่ความเป็นอิสระ และการแสวงหาเป้าหมายที่เลือกเองในวิถีทางที่ระบบไม่อาจทำได้

สาระสำคัญที่ฮาเบอร์มาส์ชี้ให้เห็นก็คือสังคมสมัยใหม่ดำรงอยู่ในดุลยภาพอันเปราะบางระหว่างระบบกับโลกชีวิต โดยที่โลกชีวิตสำคัญกว่า เนื่องจากระบบพึ่งพาและฝังตัวอยู่ในโลกชีวิต สำหรับฮาเบอร์มาส์แล้วโลกชีวิตคือสื่อกลางที่สามารถเติมเต็มและอยู่ได้ด้วยตนเอง ขณะที่ระบบทำไม่ได้ ระบบจะทำงานได้ต้องอาศัยความหมายที่มาจากโลกชีวิตเท่านั้น โดยที่โลกชีวิตก่อให้เกิดแบบแผนต่างๆ ของการกระทำเชิงสื่อสารและระบบก่อให้เกิดแบบแผนต่างๆ ของการกระทำเชิงเครื่องมือ และโดยเหตุที่การ

กระทำเชิงสื่อสารมาก่อนการกระทำเชิงเครื่องมือ โลกชีวิตจึงต้องมาก่อนระบบ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าระบบต้องพึ่งพาและฝังตัวอยู่ในโลกชีวิต แต่ระบบกลับมีแนวโน้มที่จะรุกรานเข้าแทนที่ ยึดครองและแม้กระทั่งทำลายโลกชีวิต ซึ่งก่อให้เกิด “พยาธิวิทยาทางสังคม” ที่หมายถึงผลโดยรวมที่เกิดขึ้นจากการยึดครองโลกชีวิต ซึ่งได้แก่ 1) ภาวะผิดปกติของสังคม – Anomie อันเป็นการลดลงของความหมายที่มีร่วมกันและความเข้าใจซึ่งกันและกัน 2) ความแตกแยก – Disintegration หรือความผูกพันของความผูกพันทางสังคม 3) ความแปลกแยก – Alienation ที่ผู้คนรู้สึกถึงการไร้ที่พึ่ง (Helplessness) และขาดความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของมากขึ้น 4) กระบวนการเสื่อมถอยทางศีลธรรม – Demoralization คือเกิดความไม่เต็มใจที่จะรับผิดชอบต่อการกระทำของตนและต่อปรากฏการณ์ทางสังคม และประการสุดท้าย 5) ภาวะไร้เสถียรภาพทางสังคม – Social instability อันเป็นภาวะไร้เสถียรภาพและการพังทลายของระเบียบสังคม

สำหรับแนวคิดของการเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) ซึ่งนำมาใช้ในงานศึกษานี้ด้วยนั้นเป็นแนวคิดในการเปลี่ยนแปลงการทำงานในการใช้ความสามารถในการพัฒนาโดยประสานงานและทำงานร่วมกัน (Marquis & Huston, 2000) การเสริมสร้างพลังอำนาจ เป็นได้ทั้งกระบวนการ (Process) และผลลัพธ์ (Outcome) และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง ทำให้บุคคลรู้สึกถึงความสำเร็จ เป็นการพัฒนาแรงจูงใจและความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ และไม่ยากที่จะบรรลุเป้าหมาย (Tebbit, 1993) นอกจากนี้การเสริมสร้างพลังอำนาจยังเป็นกระบวนการทางสังคมที่ให้การยอมรับ ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของบุคคลเพื่อให้บุคคลสามารถแสวงหาวิธีการเพื่อให้บรรลุความต้องการและแก้ปัญหาของตนเองที่จำเป็นมาใช้ในการควบคุมความเป็นอยู่หรือชีวิตของตนโดยการเรียนรู้ทักษะและพัฒนาความรู้สึกถึงความสามารถในการควบคุมผลของปัญหาที่มีต่อการดำรงชีวิต (Gibson, 2000; Zimmerman, 1996) การเสริมสร้างพลังอำนาจสามารถพัฒนาตนเอง พัฒนางานและพัฒนาสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากกรอบความคิดดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจว่าท่ามกลางปัญหาที่บุคคลออกทิสติกต้องเผชิญ จะมีทางออกหรือทางรอดอย่างไร แนวคิดพื้นที่สาธารณะในทัศนะของฮาเบอร์มาสที่แบ่งโลกชีวิตและระบบนั้น มีบทบาทสำคัญอย่างไรในการสร้างเสริม

ศักยภาพของบุคคลออทิสติก ดุลยภาพระหว่างโลกชีวิตและระบบคืออะไร และแนวทางการสร้างเสริมศักยภาพของบุคคลออทิสติกเป็นอย่างไร

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำคัญของปริมนทลพื้นที่สาธารณะในการสร้างเสริมศักยภาพของบุคคลออทิสติกในสังคมไทย
2. เพื่อศึกษาถึงกระบวนการในการสร้างเสริมศักยภาพคุณภาพชีวิตและทักษะอาชีพของบุคคลออทิสติกในสังคมไทย

3. คำถามการวิจัย

แนวคิดพื้นที่สาธารณะมีบทบาทอย่างไรในการสร้างเสริมศักยภาพของบุคคลออทิสติก การสร้างเสริมศักยภาพของบุคคลออทิสติกในประเทศไทยมีกระบวนการและวิธีการอย่างไร

4. การดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลักแบ่งเป็น 4 กลุ่มคือ 1) บุคคลออทิสติกและครอบครัวของบุคคลออทิสติก 2) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของสถานประกอบการที่มีการจ้างงานบุคคลออทิสติก ซึ่งได้แก่ CP-True-Autistic Thai Foundation Vocational Training Center 3) ผู้แทนของภาคชุมชนในการฝึกทักษะอาชีพแก่บุคคลออทิสติก ศูนย์พัฒนาเด็กพิเศษวัดห้วยหมู และ 4) ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของมูลนิธิออทิสติกไทยที่มีบทบาทในการสร้างเสริมศักยภาพของบุคคลออทิสติก ในการวิจัยใช้วิธีการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) การสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group Discussion) และการสังเกตการณ์ (Observation)

5. ผลการวิจัย

ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือส่วนแรก เป็นการนำเสนอการวิเคราะห์ปรากฏการณ์กับโลกชีวิต (Life world) และระบบ (System) ของบุคคลออทิสติก ในส่วน

ที่สอง เป็นการนำเสนอกระบวนการและวิธีการของการเสริมสร้างพลังอำนาจของบุคคลออทิสติก ผ่านโลกชีวิตของครอบครัวและเข้าสู่พื้นที่ของระบบด้วยกลไกและเครื่องมือทางการแพทย์ และในส่วนตัวสาม เป็นการนำเสนอการบูรณาการของโลกชีวิตผ่านการเสริมสร้างศักยภาพของภาคเอกชนและภาคประชาสังคมในการส่งเสริมการมีงานทำของบุคคลออทิสติก

5.1 โลกชีวิตของบุคคลออทิสติก

โลกชีวิตในเชิงปัจเจกของบุคคลออทิสติกคือลักษณะของการมีความบกพร่องในหลายๆ ด้าน ซึ่งได้แก่ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เช่น ไม่มองสบตาคู่คนอื่น ไม่มีการแสดงออกทางสีหน้าหรือท่าทาง เล่นกับเพื่อนไม่เป็น ไม่สนใจที่จะทำงานร่วมกับใครไม่เข้าใจพฤติกรรมของบุคคลอื่น ซึ่งปัจจัยภายในตนเองนี้ทำให้เกิดความบกพร่องด้านการสื่อสาร ทั้งการใช้ภาษาพูด ความเข้าใจภาษา การแสดงกิริยาสื่อความหมาย ซึ่งมีหลายระดับตั้งแต่การไม่สามารถพูดสื่อความหมายได้เลย หรือบางคนพูดได้แต่ไม่สามารถสนทนาโต้ตอบกับผู้อื่นได้อย่างเข้าใจ ปัจจัยภายในตนเองอีกประการหนึ่งก็คือมีความบกพร่องด้านพฤติกรรมและอารมณ์ มีความบกพร่องด้านการรับรู้และประสาทสัมผัส ซึ่งส่งผลต่อการตอบสนองต่อการฟัง การสัมผัส การรับกลิ่นและรส การใช้ชีวิตประจำวันของบุคคลออทิสติกอาจจะเป็นไปด้วยความยากลำบากเนื่องจากมีความบกพร่องในด้านการใช้ส่วนต่างๆ ของร่างกายรวมถึงกลไกกล้ามเนื้อไม่ประสานสัมพันธ์กัน ในด้านการศึกษาการเรียนรู้ บุคคลออทิสติกอาจมีความบกพร่องด้านจินตนาการและด้านสมาธิ มีความสนใจสั้น ไม่อยู่นิ่ง

โลกชีวิตอันเป็นปัจเจกนี้ส่งผลต่อท่าทีของสังคมต่อบุคคลออทิสติก โดยเด็กหรือบุคคลที่มีภาวะ ออทิสติกมักได้รับการปฏิบัติแง่ลบจากคนในสังคม ทั้งการไม่ยอมรับ แบ่งแยกกีดกัน รังเกียจและปฏิเสธไม่ให้เข้าร่วมกลุ่ม การแสดงออกทางพฤติกรรมที่ต่างจากคนทั่วไปของเด็กออทิสติก ทำให้คนทั่วไปในสังคมรู้สึกกลัว ตีตัวออกห่าง ล้อเลียน การไม่เข้าใจและไม่ยอมรับ ทำให้พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง ถูกกดดันให้อยู่ในสถานะที่ด้อยกว่าคนทั่วไปในสังคม ถูกตีตราและกีดกันออกจากสังคมพร้อมกับเด็กไปด้วย

โลกชีวิตที่สัมพันธ์กับระบบ คือในการศึกษาเรียนรู้ของบุคคลออทิสติก โดยทั่วไปสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจัดการศึกษาให้กับเด็กออทิสติก ซึ่งถือเป็นเด็กพิการในรูปแบบของโรงเรียนการศึกษาพิเศษเฉพาะความพิการ หรือมี

การเรียนรู้ร่วมกับเด็กปกติในโรงเรียนปกติทั่วไป ในกรณีนี้ บทบาทของครอบครัวมีผลอย่างมากต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก ในการเตรียมความพร้อม การฟื้นฟูสมรรถภาพโดยเด็กออทิสติกสามารถเข้าเรียนในโรงเรียนปกติ แต่การนำเด็กออทิสติกไปเรียนร่วมกับเด็กปกติทำให้การจัดการเรียนการสอนไม่สามารถเป็นไปได้ อย่างราบรื่น เนื่องจากเด็กออทิสติกเป็นเด็กที่มีความต้องการพิเศษในกลุ่มที่มีความบกพร่องของพัฒนาการทางสังคม การสื่อสาร จินตนาการ ทำให้เด็กออทิสติกที่เข้าเรียนร่วมกับเด็กปกติมักไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากเข้ากับเพื่อนไม่ได้ สร้างปฏิสัมพันธ์ไม่เป็นขาดทักษะทางสังคม ขาดความเข้าใจกฎเกณฑ์ทางสังคม ไม่สนใจสิ่งที่เกิดขึ้นรอบตัวหรือบุคคลรอบข้าง การแสดงออกทางสีหน้าและการสื่อสารอารมณ์ไม่สอดคล้องกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น อ่านการแสดงอารมณ์ทางใบหน้าและท่าทางของคู่สนทนาไม่ได้ เช่น หัวเราะเมื่อเพื่อนกำลังเศร้า เป็นต้น จากพฤติกรรมเหล่านี้ทำให้เด็กออทิสติกไม่เป็นที่ยอมรับและมีปัญหาด้านทักษะทางสังคม ซึ่งทักษะทางสังคมมีความสำคัญต่อการพัฒนาการทางสังคมของเด็กออทิสติกอย่างมาก ส่งผลต่อการปรับตัวทั้งในปัจจุบันและในอนาคต

5.2 การสร้างเสริมศักยภาพของบุคคลออทิสติกในด้านการเรียนรู้และฝึกทักษะ

ภายใต้การพิจารณาในมุมมองของโลกชีวิต พลังจากครอบครัว (Family Empowerment) มีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการดูแลช่วยเหลือเด็กออทิสติก ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะออทิสติกเป็นสิ่งจำเป็นที่พ่อแม่ผู้ปกครองและคนใกล้ชิดจะต้องเรียนรู้ เพราะจะช่วยให้การดูแลช่วยเหลือเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง ทักษะต่างๆ ในการดูแลช่วยเหลือ จะสั่งสมตามประสบการณ์ของการฝึกฝน แม้ภาวะออทิสติกจะไม่สามารถรักษาให้หายขาด แต่สามารถบำบัดฝึกฝนเพื่อบรรเทาอาการเฉพาะที่เกิดขึ้นหรือช่วยสร้างพัฒนาการที่จำเป็นในการอยู่ร่วมในสังคมได้ วิธีการคือการกระตุ้นให้เกิดการพึ่งพาตนเองในการใช้ชีวิตประจำวันให้มากที่สุด ในสิ่งที่เด็กสามารถทำได้ โดยเริ่มต้นจากการส่งเสริม การฝึกพูด การเล่น การดูแลช่วยเหลือตนเองในด้านต่างๆ แล้วขยายความสามารถที่ทำได้เหล่านี้ให้ดียิ่งขึ้น ด้วยการเปิดโอกาสให้เด็กได้ทำบ่อยๆ และสอนเพิ่มในเรื่องที่ใกล้เคียงกับสิ่งที่เด็กทำได้ วิธีการเช่นนี้จะยิ่งทำให้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้นและขยายขอบเขตความสามารถเพิ่มขึ้น การเสริมสร้างโอกาสให้เด็กได้เล่นของเล่น

และทำกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น ดนตรี กีฬา ศิลปะ ช่วยงานผู้ปกครอง จะช่วยให้เด็กมีโอกาสแสดงความสามารถให้เห็นเพิ่มขึ้น พ่อแม่และผู้ปกครองของผู้ให้ข้อมูลในงานวิจัยนี้ให้สัมภาษณ์ถึงประสบการณ์ความพยายาม ความมานะ อุทิศสภาวะที่จะเสริมสร้างความสามารถของเด็ก และการส่งเสริมพัฒนาการ การฝึกทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้เป็นอันดับแรก เพื่อดึงเด็กออกจากโลกส่วนตัวมาเรียนรู้โลกภายนอก โดยเน้นเรื่องการเมืองหน้าสบตา การมีสมาธิ การฟัง และทำตามคำสั่ง

การเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลออทิสติกที่เคลื่อนออกมาจากโลกชีวิตที่ประกอบด้วยครอบครัว นั่นคือ การฟื้นฟูสมรรถภาพด้วยกลไกทางการแพทย์ (Medical Rehabilitation) อันเป็นองค์การที่ส่วนหนึ่งถูกสรรสร้างด้วยระบบ มีกระบวนการที่ประกอบด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การแก้ไขการพูด (Speech Therapy) ด้วยนักแก้ไขการพูด (Speech Therapist/Speech Pathologist) แต่นักแก้ไขการพูดไม่ได้อยู่กับเด็กตลอดเวลา ดังนั้นรอยต่อและข้อเชื่อมระหว่างโลกชีวิตกับระบบคือพ่อแม่ผู้ปกครอง จึงต้องมีความรู้และสมรรถภาพของการเป็นนักแก้ไขการพูดด้วย พ่อแม่ผู้ปกครองที่มีความรู้จะนำเทคนิควิธีการฝึกซึ่งได้รับคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญมาปฏิบัติอย่างต่อเนื่องที่บ้าน แต่ถ้าบุคคลออทิสติกยังไม่สามารถพูดได้ก็ต้องหาวิธีการอื่นมาทดแทนการพูด (Augmentative and Alternative Communication: AAC) เช่น กลวิธีการรับรู้ผ่านการมอง (Visual Strategies) โปรแกรมแลกเปลี่ยนภาพเพื่อการสื่อสาร (Picture Exchange Communication System: PECS) เป็นต้น

ความเชื่อมโยงของโลกชีวิตและระบบด้วยผู้เชี่ยวชาญอีกสาขาหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อบุคคลออทิสติกคือนักกิจกรรมบำบัด (Occupational Therapist) ซึ่งเป็นผู้ประยุกต์ใช้กิจกรรมต่างๆ มาช่วยในการบำบัดเด็กตามสภาพปัญหาของแต่ละคน เพื่อฟื้นฟูสมรรถภาพให้สามารถกลับไปดำรงชีวิตในสังคมได้ ช่วยเสริมสร้างสมาธิ ทักษะการคิด พัฒนากล้ามเนื้อมัดเล็ก และการทำงานประสานกันของกล้ามเนื้อผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ ซึ่งในการรักษาฟื้นฟูทางการแพทย์ที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญต่างๆ เหล่านี้จะมีค่าใช้จ่ายสูง แนวคิดของฮาเบอร์มาสที่กล่าวว่าระบบที่ประกอบด้วยระบบย่อยคือเงินตราและอำนาจจึงมีอิทธิพลต่อโลกชีวิต และมีแนวโน้มที่จะยึดครองโลกชีวิต ปრაการณณ์จากข้อค้นพบในงานวิจัยคือการต่อสู้ดิ้นรนของครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจในระดับต่ำ และมีบุคคลออทิสติกที่ต้องเลี้ยงดู การเข้าไม่ถึงความรู้ การลอง

ผิดลองถูก และความพยายามในการทำความเข้าใจ เรียนรู้และเอาชนะภาวะออทิสติก จึงเป็นเส้นทางชีวิตของครอบครัวที่ต้องเผชิญกับภาวะออทิสติกของเด็กในครอบครัว

5.3 การเสริมสร้างศักยภาพทางด้านอาชีพ (Vocational Rehabilitation)

ผู้ประกอบการธุรกิจในภาคเอกชนและผู้นำในภาคชุมชนให้สัมภาษณ์ว่าถ้ามีการเตรียมความพร้อมอย่างเหมาะสมและสังคมมีความเข้าใจเปิดโอกาสให้ บุคคลออทิสติกจะสามารถประกอบอาชีพได้ปกติตามความถนัดของแต่ละคน โดยการเสริมสร้างศักยภาพทางด้านอาชีพกระทำภายใต้การชี้แนะ การฝึกอาชีพ การจัดหางาน และการสนับสนุนอย่างเป็นระบบ เพื่อไปสู่เป้าหมายให้บุคคลออทิสติกสามารถทำงาน มีรายได้ ดำรงชีวิตโดยอิสระ พึ่งพาผู้อื่นน้อยที่สุด การเตรียมความพร้อมทักษะที่จำเป็นในการทำงาน เช่น การตรงต่อเวลา การปรับตัวเข้ากับหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงาน ความปลอดภัยในการทำงาน จึงเป็นสิ่งที่ภาคเอกชนและภาคชุมชนได้ออกแบบเพื่อฝึกฝนทักษะพื้นฐานเฉพาะทางอาชีพควบคู่กันไป การทำงานจึงเป็นการเปิดพื้นที่ให้บุคคลออทิสติกได้มีบทบาทหน้าที่ในสังคมโดยการสร้างคุณค่าในตนเอง สร้างโอกาสในการทำงานเพื่อดูแลตนเองและลดภาระครอบครัว โดยเริ่มจากกลุ่มบุคคลออทิสติกที่ช่วยเหลือตนเองได้ในระดับหนึ่ง สามารถเข้าใจคำสั่ง สื่อสารได้ เดินทางไปกลับเองได้หรือมีความพร้อมในการฝึกเดินทางไปกลับด้วยตนเอง การฝึกเตรียมความพร้อมจากครอบครัวในโลกชีวิตจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ต่อการเคลื่อนตัวของบุคคลออทิสติกเข้าไปในระบบ เพราะสิ่งที่บุคคลออทิสติกจะต้องเผชิญคือการฝึกความถนัดทางด้านต่างๆ ในเชิงระบบต้องมีการประสานกับศูนย์ฝึกอาชีพ ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียน มูลนิธิออทิสติกไทย กรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน และกระทรวงการพัฒนา สังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยจะมีครูพี่เลี้ยงคอยดูแลและติดตามว่าบุคคลออทิสติกสามารถปรับตัวและทำงานได้หรือไม่

ปัจจุบันมีองค์กรทั้งภาครัฐและเอกชนที่ให้โอกาสบุคคลออทิสติกที่แปรสภาพจำกัดของบุคคลออทิสติกให้เข้ามามีส่วนในพื้นที่สาธารณะมากขึ้นด้วยการเข้าทำงาน ได้แก่ บริษัท ทู คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท โมเดิร์นฟาร์ม กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) บริษัทเอ็มเค เรสโตรองค์กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) บริษัทชิน-ไทย เอ็นจิเนียริง แอนด์คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน) บริษัท เอสแอนพีซินดีเคท จำกัด (มหาชน) โรงพยาบาลมนารมย์ เป็นต้น (ธันวเทพ ชาวสำอางค์, 2560)

ในพื้นที่ของการเกี่ยวเนื่องกันระหว่างโลกชีวิตกับระบบ ด้านการฝึกทักษะทางอาชีพ มีความร่วมมือระหว่างเครือข่ายจิตอาสาและทรูคอร์ปอเรชันร่วมกับมูลนิธิออทิสติกไทย ได้ก่อตั้งศูนย์ฝึกอบรมเพื่อการทำงานบุคคลออทิสติก หรือ CP-True-Autistic Thai Foundation Vocational Training Center ขึ้นเพื่อเป็นศูนย์ฝึกอบรมสำหรับการทำงาน และการพัฒนาทักษะอาชีพด้านต่างๆ ให้แก่บุคคลออทิสติกทั่วประเทศ และเป็นศูนย์ ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาวิชาการในการพัฒนาศักยภาพบุคคลออทิสติกให้เหมาะสม กับศักยภาพของบุคคลออทิสติก เพื่อสร้างงาน สร้างอาชีพบุคคลออทิสติกอย่างยั่งยืน เตรียมความพร้อมบุคคลออทิสติกในการเข้าสู่ตลาดแรงงานตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 มาตรา 33 และมาตรา 35

การแพร่กระจายของการบูรณาการโลกชีวิตคือการมีศูนย์ส่งเสริมทักษะชีวิต บุคคลออทิสติกซึ่งก่อตั้งจากการรวมตัวกันของกลุ่มผู้ปกครองบุคคลออทิสติกในจังหวัด ต่างๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และแก้ไขปัญหาหารือกัน ศูนย์ส่งเสริมทักษะชีวิตบุคคล ออทิสติก 40 ศูนย์ซึ่งกระจายในแต่ละจังหวัดทั่วประเทศเป็นองค์กรภาคีเครือข่ายมูลนิธิ ออทิสติกไทย บางแห่งผ่านการประเมินได้รับการรับรองเป็นศูนย์บริการคนพิการทั่วไป ยกกระดับเป็นศูนย์บริการ ออทิสติกระดับจังหวัด และมีแผนขยายการให้บริการให้ครบ 77 จังหวัดในประเทศไทยเพื่อลดอุปสรรคและค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาเข้ารับ การฝึกหรือร่วมกิจกรรม การดำเนินการเหล่านี้เป็นการสร้างโอกาสที่เท่าเทียมให้กับบุคคล ออทิสติกที่อยู่ในจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ

ในโลกชีวิต การสื่อสารความรู้พื้นฐานที่ถูกต้องเกี่ยวกับออทิสติกเป็นสิ่ง ที่จำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งจากปรากฏการณ์ในพื้นที่วิจัย การสรรสร้างความรู้นี้ได้กระทำอย่าง แข็งขันโดยมูลนิธิและองค์กรที่เกิดจากการรวมตัวกันของผู้ที่ประสบปัญหาเหมือนกัน การสื่อสารและการสร้างความรู้เกี่ยวกับบุคคลออทิสติกดำเนินไปในโลกชีวิต และใน ขณะเดียวกันก็ติดต่อกับระบบอย่างพยายามรักษาคุณภาพระหว่างกัน ภาครัฐมีส่วนร่วม ต่อโลกชีวิตของบุคคลออทิสติกในเชิงเครื่องมือซึ่งได้แก่ระเบียบ กฎหมาย การช่วย เหลือผ่านชุดวาทกรรมของคนพิการ สิ่งที่ภาครัฐต้องทำเพิ่มและทำอย่างต่อเนื่องก็คือ การสื่อสารเกี่ยวกับชุดความรู้ของบุคคลออทิสติกให้กระจายไปในสื่อต่างๆ เช่น ในโรงพยาบาล ในแบบเรียน ในหน่วยงานราชการ ข้อเสนอแนะจากผู้ให้ข้อมูลคือควรมีการส่งเสริมกิจกรรมร่วมกันระหว่างคนทั่วไปและบุคคลออทิสติก เพื่อให้เกิดความ

เข้าใจถึงลักษณะเฉพาะ ข้อจำกัดทางการสื่อสาร การอยู่ร่วมกันในสังคมเพื่อสร้างสังคมแห่งความเกื้อกูล การส่งต่อชุดข้อมูลที่ถูกต้องเพื่อกระจายความเข้าใจนี้ออกไปในวงกว้างจะช่วยทำให้ทุกคนสามารถมีส่วนร่วมในการช่วยเผยแพร่ความเข้าใจที่ถูกต้องออกไปทั้งกับคนใกล้ตัว สังคมละแวกบ้าน สังคมในโรงเรียน สังคมในที่ทำงาน และสังคมออนไลน์ รวมถึงให้ความช่วยเหลือหรือสนับสนุนบุคคล ออทิสติกใกล้ตัวที่ต้องการความช่วยเหลือได้

6. ข้อเสนอแนะ

การสร้างความตระหนักรู้ของคนในสังคมด้วยการสื่อสารจะสามารถช่วยแก้ไขสถานการณ์ของบุคคล ออทิสติกได้ดียิ่งขึ้น โดยจะช่วยให้ผู้ปกครองเด็กออทิสติกมีความเข้าใจภาวะออทิสติก คอยสังเกตพฤติกรรมอย่างเหมาะสม และยอมรับความจริงได้ดีขึ้นเมื่อพบว่าเด็กมีภาวะออทิสติก ซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสของเด็กออทิสติกที่จะได้เข้ารับการวินิจฉัยอย่างรวดเร็ว ส่งผลโดยตรงต่อโอกาสในการพัฒนาทักษะในด้านต่างๆ อย่างต่อเนื่อง สังคมไม่ผลักไสบุคคลออทิสติกออกไปเป็นคนชายขอบ ลดการกีดกัน เพิ่มความช่วยเหลือเกื้อกูลทั้งทางด้านโอกาสการศึกษาและการเข้าถึงโอกาสด้านการจ้างงาน การสร้างความตระหนักรู้ผ่านการสื่อสารนี้ควรกระทำอย่างเปิดเผย มีความเท่าเทียมในพื้นที่สาธารณะ

7. อภิปรายผล

แม้จะยังไม่มียานวิจัยที่นำแนวคิดพื้นที่สาธารณะ โลกชีวิตและระบบของฮาเบอร์มาสมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยเกี่ยวกับบุคคลออทิสติกโดยตรง แต่งานวิจัยที่สามารถเชื่อมโยงกับแนวคิดการสร้างเสริมพลังอำนาจของครอบครัวและกลไกทางการแพทย์ก็สามารถค้นคว้าในโลกรวบรวมได้บ้าง ซึ่งได้แก่งานศึกษาของ จิราภา ศรีรัตน์และคณะ (2561) ที่ทำการศึกษาเรื่องประสบการณ์ของมารดาเด็กออทิสติกวัยเรียนที่รับรู้การถูกตีตราโดยได้รับการปฏิบัติแง่ลบจากคนในสังคม ทั้งการไม่ยอมรับ แบ่งแยกกีดกัน รังเกียจและปฏิเสธไม่ให้เข้าร่วมกลุ่ม ซึ่งงานศึกษาของ สุทธานันท์ กัลละ (2561) ได้กล่าวถึงปัญหาของเด็กออทิสติกปัญหาที่มีผลกระทบต่อครู ต่อเพื่อนและต่อครอบครัวในด้านค่าใช้จ่ายที่สูง ขณะที่สุพัชรา จันทร์สุวรรณ และคณะ (2559) ศึกษาความต้องการการได้รับความช่วยเหลือของมารดาเด็กออทิสติกในการ

ให้เด็กช่วยเหลือตนเองได้ในอนาคต การให้เด็กมีสถานที่ดูแลตลอดชีวิต การสนับสนุนจากสังคมและกำลังใจจากครอบครัว ทั้งนี้งานศึกษาของ สาวิตรี วงศ์กิติรุ่งเรือง (2562) พบว่าครอบครัวต้องมีความรู้ ความเข้าใจในการให้ความช่วยเหลือ เข้าใจหลักจิตวิทยาของการปรับตัวปรับใจเมื่อเริ่มรู้ว่ามีความผิดปกติของครอบครัวเป็นเด็กออทิสติก โดยมีลำดับขั้นปฏิบัติการทางจิตวิทยาของการปรับตัวอย่างเป็นระบบ ซึ่งการเคลื่อนตัวเข้าสู่ระบบกลไกทางการแพทย์นั้น ดวงกมล ตั้งวิริยะไพบูลย์ (2556) ศึกษาถึงผลของโปรแกรมการรักษาเด็กออทิสติกอายุน้อยแบบเข้มข้น (Early Intensive Intervention Program) ที่มีผลต่อระดับสติปัญญา (IQ) ของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก การวินิจฉัยและฝึกฝนอย่างถูกต้องตั้งแต่อายุน้อยจะมีโอกาสมีระดับความสามารถทางสติปัญญา (IQ) เท่ากับระดับเด็กปกติได้ และสามารถเข้าเรียนในชั้นเรียนปกติในระดับประถมศึกษาได้ ยิ่งเริ่มบำบัดรักษาตั้งแต่อายุน้อยอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องจะยังสามารถพัฒนาศักยภาพของเด็กที่มีภาวะออทิสติกได้ผลดี สำหรับการฝึกฝนการเรียนรู้และทักษะชีวิตงานศึกษาของ อรจิรา จะแบริมย์ (2562) ในด้านผลของกิจกรรมศิลปะบำบัดในการพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ของเด็กออทิสติก โดยศิลปะบำบัด (Art Therapy) นั้นเป็นการรักษาทางจิตเวชรูปแบบหนึ่งที่ใช้กิจกรรมทางศิลปะมาประยุกต์เพื่อส่งเสริมพัฒนาและลดข้อบกพร่อง การเลือกใช้กิจกรรมทางศิลปะที่เหมาะสมจะช่วยให้การฟื้นฟูพัฒนาสมรรถภาพบุคคลออทิสติกให้ดีขึ้น ข้อสังเกตของการทบทวนวรรณกรรมคืองานศึกษาส่วนใหญ่จะเน้นไปทางการพัฒนาศักยภาพเชิงปัจเจก แต่มีงานวรรณกรรมที่เชื่อมโยงกับโลกสังคมและโลกอาชีพของบุคคลออทิสติกไม่มากนัก

8. บทสรุป

แนวคิดของฮาเบอร์มาสเกี่ยวกับพื้นที่สาธารณะ คือการเป็นพื้นที่เปิด ที่ทุกคนที่เกี่ยวข้อง หรือสนใจ สามารถเข้ามามีส่วนร่วมได้อย่างเท่าเทียมกัน นั่นคือการมีส่วนร่วมจะต้องไม่ถูกจำกัดด้วยเรื่องของเพศ อายุ สถานภาพ ชาติพันธุ์ อาชีพการศึกษา รายได้ ภูมิฐานะ พื้นที่ที่อยู่อาศัย ฯลฯ ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมจะต้องได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ โดยเฉพาะในประเด็นที่จะมีการพูดคุยอย่างเท่าเทียมกัน โดยภาครัฐจะต้องนำเสนอข้อมูลแก่ประชาชนอย่างครบถ้วนรอบด้าน ทั้งนี้เพื่อให้การพูดคุยหรือที่ฮาเบอร์มาสใช้คำว่า การกระทำเชิงการสื่อสาร (Communicative Action) เป็นไปอย่างมีเหตุผลและความเท่าเทียม

การมองความสัมพันธ์ในพื้นที่สาธารณะผ่านโลกชีวิตและระบบ ทำให้เห็นความสัมพันธ์ของผู้กระทำการ ซึ่งมีทั้งบุคคลออกতিสติก พ่อแม่ผู้ปกครองและคนใกล้ชิด ภาคส่วนทั้งภาคเอกชน ภาคประชาสังคมได้เด่นชัดขึ้น การเคลื่อนตัวจากโลกชีวิตเข้าสู่ระบบ และการยึดครองโลกชีวิตของระบบ ทำให้เห็นปรากฏการณ์ทาง “พยาธิวิทยาทางสังคม” ซึ่งองค์ประกอบประการหนึ่งได้แก่ภาวะความแปลกแยกของบุคคลออกติสติกกับสังคมและการรับรู้ของบุคคลอื่น การถูกกีดกันออกจากโลกชีวิตได้ก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่เจ็บปวดและทุกข์ยากต่อครอบครัวในโลกชีวิต โดยเฉพาะเมื่อสัมพันธ์กับระบบย่อยที่ประกอบด้วยเงินตราและอำนาจ ผู้กระทำการไม่สามารถฟื้นฟูภาวะออกติสติกได้เพียงลำพังโดยการปราศจากความรู้และการช่วยเหลือด้านเครื่องมือ บุคลากร และโอกาสทางการทำงานและอาชีพ ในโลกชีวิตผู้ขับเคลื่อนหลักคือภาคเอกชนและภาคประชาสังคม โดยแกนหลักมาจากมูลนิธิออกติสติกไทยซึ่งก่อร่างมาจากกลุ่มผู้ปกครองบุคคลออกติสติกที่เผชิญปัญหาคล้ายกัน เกิดจากแนวคิดริเริ่มเพื่อช่วยพัฒนาทักษะเบื้องต้นของเด็กออกติสติก โดยเริ่มจากการแบ่งปันความรู้ ให้กำลังใจกันและกัน สุ่มูลนิธิเพื่อฝึกทักษะการใช้ชีวิต ขยายกรอบไปถึงการฝึกทักษะด้านอาชีพผนวกความร่วมมือจากภาคีสมาชิกเพื่อสร้างโอกาสทางอาชีพ กลายเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์แบบองค์กรนิติบุคคลเอกชนที่ดำเนินงานด้านส่งเสริม และพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก เยาวชน ดังนั้นท่ามกลางความพยายามยึดครองโลกชีวิตด้วยระบบ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคมได้เปิดเผยตัวขึ้นเพื่อบูรณาการทางสังคมด้วยโลกชีวิตของบุคคลออกติสติกให้ดำเนินต่อไปได้ สรรสร้างโลกชีวิตที่น่าอยู่ขึ้นสำหรับบุคคลออกติสติกและครอบครัวของพวกเขาเหล่านั้น

เอกสารอ้างอิง

- เจมส์ กอร์ดอน ฟินเลย์สัน. (2559). *ฮาเบอร์มาส มนุษย์กับพื้นที่สาธารณะ* (วรารักษ์ เฉลิมพันธุ์ศักดิ์, แปล). กรุงเทพฯ: สวณเงินมีมา.
- จิราภา ศรีรัตน์ และคณะ. (2561). ประสบการณ์ของมารดาเด็กออทิสติกวัยเรียน ที่รับรู้การถูกตีตรา. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 19(2), (พ.ค.-ส.ค.), 211-219.
- ดวงกมล ตั้งวิริยะไพบูลย์. (2556). ผลของโปรแกรมการรักษาแบบเข้มข้นต่อระดับสติปัญญาในกลุ่มเด็กออทิสติก. *วารสารสุขภาพจิตแห่งประเทศไทย*, 21 (1-3), 121-130.
- ฉันทเทพ ชาวสาอาง. (2560). *สถาปัตยกรรมเพื่อบุคคลออทิสติก*. วิทยานิพนธ์ทางสถาปัตยกรรม หลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์, กรุงเทพฯ ฯ มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- มูลนิธิออทิสติกไทย. (2562). *สรุปผลการดำเนินงานมูลนิธิออทิสติกไทย พ.ศ.2562*. กรุงเทพฯ ฯ : มูลนิธิออทิสติกไทย.
- สุทธนันท์ กัลลกะ. (2561). การช่วยเหลือเด็กออทิสติก : กรณีศึกษา Autism Spectrum. *วารสารรามาริบัติพยาบาลสาร*, 24(1) (มกราคม-เมษายน), 227-238.
- สุพัตรา จันทร์สุวรรณ และคณะ. (2559). การพัฒนารูปแบบกิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพจิตสำหรับผู้ดูแลเด็กที่มีความต้องการพิเศษ ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารโรงพยาบาลชลบุรี*, 41 (3), 221-238.
- สาวตรี วงศ์กิติรุ่งเรือง. (2562). การพัฒนาทักษะทางสังคม (Social Skills) สำหรับเด็กออทิสติก. *วารสารศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 14 (1), 9-16.
- โสธิดา ผดุงธรรม. (2563). การปรับพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของเด็กออทิสติกโดยใช้การเสริมแรงแบบเบี่ยงอรรถกร. *Lawarath Social E-Journal*, 2(1) (January – April 2020), 78-86.

- อรจิรา จะแรมรัมย์. (2562). ผลของกิจกรรมศิลปะบำบัดในพัฒนาการความคิด
สร้างสรรค์ของเด็กออทิสติก วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัย
ราชภัฏมหาสารคาม, 6(1) (มกราคม-มิถุนายน พ.ศ 2562), 303-312.
- Gibson, E. J. (2000). *Perceptual Learning in Development: Some Basic
Concepts. Ecological Psychology, 12*, 295-302.
- Marquis L., and Huston J. (2000). *Leadership Roles and Management
Functions in Nursing Theory and Application*, (3rd ed.). Philadelphia:
Lippincot Co.
- Zimmerman, B. J. & Kitsantas, A. (1996). Self-regulated learning of a motoric
skill: The role of goal setting and self-monitoring. *Journal of Applied
Sports Psychology, 8*, 60-75.